

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Віта Гаврилюк, Наталія Марчук

Подільський державний аграрно-технічний університет, м. Кам'янець-Подільський
vitagavrilyuk1@gmail.com, nata.marchuk2205@gmail.com

<https://doi.org/10.37406/sXXIcp.2021.v1.204>

Вступ

Стрімкий науково-технічний прогрес, неперервний розвиток суспільних відносин, технологізація усіх сфер життя призвели до безумовної необхідності відходу від традиційних методів навчання та застосування інноваційних методик та технологій у сфері освіти.

В центрі та кінцевій меті навчального процесу стоїть особистість та її розвиток, тому освітня програма в наш час зосереджена на індивідуалізації та диференціації.

Досягнути найбільш ефективної організації навчання можливо при застосуванні таких методів навчання, які передбачають запуск процесу активізації, отримання досвіду, а не переказування та прослуховування інформації, яка далека від життя. Досягнення цих результатів можливе при застосуванні активних (інтерактивних) методик.

Метою сучасних вищих навчальних закладів є не лише надати доступ здобувачам до знань в межах освітньої програми, а й забезпечити підготовку висококваліфікованих спеціалістів, які зможуть оволодіти новітніми технологіями та інтегрувати теоретичні знання і практичні уміння у відповідних професіях та сферах діяльності.

Всебічне осмислення й узагальнення майбутнього освіти описано ще у 1997 році у Звіті ЮНЕСКО Міжнародною комісією з освіти для XXI ст. Голова цієї комісії вважає, що людська уява повинна випереджати різні технологічні досягнення, окреслювати шлях поступу до «суспільства освіти». У наш час, людству необхідно змінити не тільки вектор цивілізаційного розвитку, але й власне освітню парадигму. Також, у Звіті визначено чотири принципи освіти: вчитися, щоб знати; вчитися, щоб діяти; вчитися, щоб жити спільно з іншими; вчитися, щоб вижити. Отже, найважливіша вимога освіти у XXI ст. – підготовка людей до співіснування та діяльності в оточенні великої кількості різних культур [1, с. 1].

Багато вчених стверджують, що саме школи та університети формують конфігурацію свідомості майбутніх поколінь [2, с. 55].

Постійний розвиток суспільних відносин, модернізація та швидка зміна технологій у різних сферах професійної діяльності людини, інформатизація суспільства призводить до того, що освіта починає характеризуватися такими ознаками як динамічність, безперервність і своєчасність (тобто відповідність темпу та ритму життя). Тому, цілком вірною є всевітня доктрина, яку підтримують більшість сучасних вчених, що освіта втрачає свій разовий характер і все більше стає зорієнтованою на реалізацію всевітньої доктрини «освіти впродовж всієї професійної кар'єри».

Зрозуміло, що від розвитку освіти залежить рівень підготовки майбутніх спеціалістів, що відображається на стані майбутнього суспільства, культури та особистості.

У багатьох дослідженнях висвітлюються питання про економічну ефективність

освіти, проте здобутки у цій сфері не зовсім можуть дати точну відповідь і повну характеристику функціональності освіти як чинника постійного розвитку суспільства. Це спричинено тим, що більшість підходів у вітчизняній науці не враховують всі складові поняття освіти. Проте, зокрема для нашої країни врахування всіх складових, особливо таких як соціальна та інституціональна є вкрай важливим, щоб адаптувати свою економічну систему до умов глобального розвитку.

У світлі освітніх реформ досить цікаву позицію займає технологія інтерактивного навчання. Тому, дане дослідження спрямоване на виокремлення та вивчення інтерактивних методів навчання як однієї з необхідних інновацій в сучасній системі освіти.

Розділ 1.

Розвиток світової економіки на сучасному етапі в умовах глобалізації характеризується активізацією процесу інтелектуалізації та формуванням на цій основі knowledge based society – суспільства, що базується на знаннях і високих технологіях, відрізняється високим інноваційним та інтелектуальним рівнем. Деякі дослідники не безпідставно вважають, що настає «Ера Інтелекту», тобто у світі відбувається постінформаційна або інтелектуальна технічна революція [3, с. 62].

За рахунок підвищення продуктивності праці, залучення нововведень та застосування знань на практиці створюються цінності.

Інноваційна освіта передбачає процес створення нових знань в результаті активної взаємодії освіти, науки та виробництва [4, с. 159].

У процесі дослідження ми виявили, що серед вчених немає однієї позиції щодо того, як називати інтерактивне навчання. Дослідники називають по-різному: інтерактивні методи, технології, методики тощо. На нашу думку, більш доцільною одиницею є загальне поняття – інтерактивні технології, яке є ієрархічно вищим, включає в себе і методи і методології, засоби тощо та орієнтується на чітко визначену ціль навчання, його результат за допомогою відповідних інтерактивних методів та прийомів. Цієї ж позиції дотримується низка вчених, серед яких можна виділити: О.І. Пометун, Ю.А. Петрусевич, Л.В. Пироженко, М.А. Раковська.

Технологія навчання включає сукупність форм, методів, прийомів, методик, засобів, що дозволяють гарантовано досягти запланованого результату [5, с. 40].

Отже, у цьому контексті форми, методи, методики й засоби, прийоми є тими складовими навчання, з яких формується технологія навчання відповідно до мети, цілей, які ставляться перед освітньою програмою навчального процесу. Основна роль у такому процесі належить викладачеві – особі, що виконує провідну функцію між базою знань та її споживачами (здобувачами, майбутніми спеціалістами), тобто саме він визначає як спроектувати технологію навчання, обрати зміст, форми, методи навчання, в якому обсязі, в якій послідовності та в який час подати навчальну програму, щоб досягти найкращого результату та поставленої мети.

Інтерактивність можна трактувати як відкритість до спілкування. В наші дні в еру технологізації це поняття стає особливо актуальним, інтерактивними сьогодні називають методи та засоби, що забезпечують діалогову взаємодію комп'ютера з людиною. Особливістю, що вирізняє від традиційних форм навчання, де існує підпорядкування та розмежування понять викладач та здобувач (студент, учень), інтерактивне навчання змінює звичні форми на діалогові, що базуються на взаєморозумінні та взаємодії, де викладач спілкується на одному рівні з майбутніми спеціалістами.

Інтерактивне навчання відбувається у формі взаємодії шляхом бесіди, діалогу, дії. Таким чином, інтерактивним є метод, у якому той, хто навчається та відповідно хто викладає, є учасником. Такий учасник (той, хто навчається) говорить, управляє, моделює тощо, бере активну участь у тому що відбувається, а не є просто слухачем.

Технологія інтерактивного навчання - це така організація навчального процесу, за якої неможлива неучасть у процесі пізнання: або кожен учень має конкретне завдання, за виконання якого він має публічно відзвітуватися, або від його діяльності залежить якість виконання поставленого перед групою завдання [6, с. 11].

Навчальна піраміда, що зображена на Рис.1 показує, що такі методи та способи навчання, як лекції є найменш ефективним способом, оскільки в цьому випадку здобувачі є власне слухачами. Пасивне споглядання (читання) є також неідеальним засобом отримання якісних знань [6, С. 20-22]. Тому у випадку коли безпосередньо не беруть участь в обговоренні, опрацюванні матеріалу – не отримують досвід та практичні навички. Натомість, активні способи та методи, які полягають в дискусіях, дослідженні, застосуванні на практиці, обговоренні та передачі отриманих знань іншим в активній формі означають взаємодію, функціонування у групі, а отже набагато якісніше засвоєння освітнього матеріалу та отримання нових знань, навичок та вмінь.

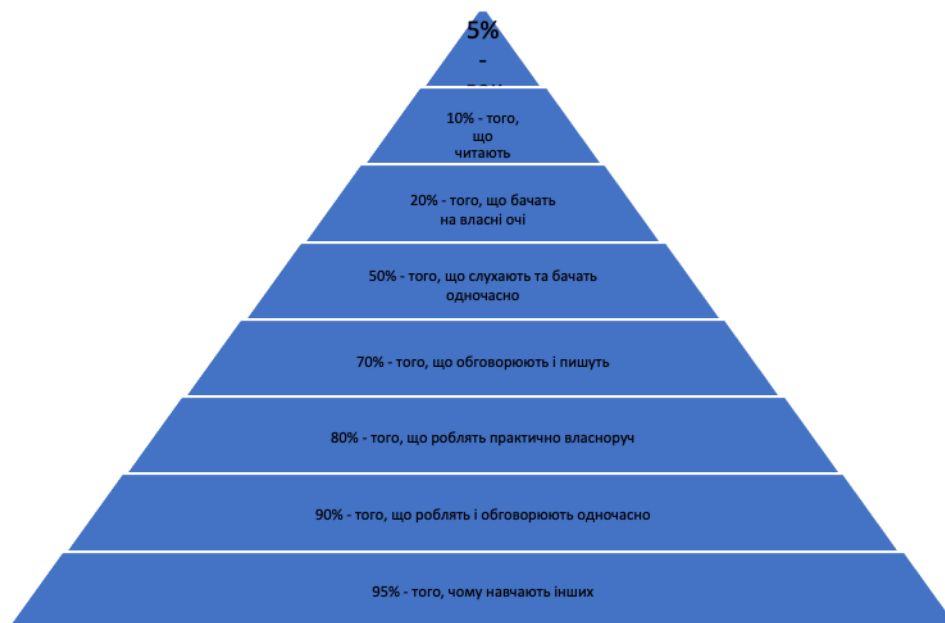

Рис. 1. Назва рисунка: "Навчальна піраміда"

Дослідження, проведене в одному з американських коледжів, де переважає лекційна форма навчання, показало, що студенти неуважні приблизно 40 відсотків часу. Більше того, коли за перші десять хвилин студенти ще можуть запам'ятати 70 відсотків інформації, то за останні десять хвилин уроку вони сприймають всього 20 відсотків матеріалу [7, с. 7].

Семантичне значення слова інтерактивний походить від англійського слова «interact», де «inter» – взаємний, «act» – діяти. Отже інтерактивний – це здатність взаємодіяти в режимі бесіди, діалогу з чимось (комп'ютером), або з кимось (людиною) [8].

Сама сутність дефініції інтерактивного навчання передбачає діалог на одному рівні, тобто заперечення існування домінуючої сторони, домінування однієї думки над іншою.

Усі інтерактивні технології поділяються на чотири групи: фронтальні технології, технології колективно-групового навчання, ситуативного навчання та навчання у дискусії [8].

До фронтальних належать такі, що передбачають одночасну спільну роботу всієї групи. Це – обговорення проблеми у загальному колі: «Мікрофон», незакінчені речення, «Мозковий штурм», «Навчаючи – вчуся», «Дерево рішень» [8].

Технології колективно-групового навчання передбачають спільну роботу усієї групи, або окремих груп.

До групового навчання можна віднести роботу в парах, ротаційні трійки, «Два - чотири - всі разом», роботу в малих групах, «Акваріум» [9].

Дії групи або співдії груп об'єднанні спільними завданнями та метою, націлені на єдиний результат. У такий спосіб роботи викладач керує роботою кожного учасника групи опосередковано, визначає завдання через які спрямовується робота всієї групи. У даному випадку реалізовується природне прагнення кожної людини до спілкування, взаємодії із соціумом, результати досягаються шляхом засвоєння знань, вмінь в процесі пошуку істини, розв'язання завдання. Такі результати здебільшого є кращими за очікувані попередньо.

Технології ситуативного навчання передбачають створення цікавих нетрадиційних ситуацій і постановки чітких завдань, виконуючи які студенти обов'язково підключають уяву, фантазію, креативне мислення. До технологій ситуативного моделювання належать такі інтерактивні технології, як: імітація, симуляція, рольова гра або драматизація. Імітаціями називають процедури з виконанням певних простих відомих дій, які відтворюють, імітують будь-які явища навколишньої дійсності. Учасники імітації реагують на конкретну ситуацію в рамках заданої програми, чітко виконуючи інструкцію [10].

Цікавою відмінністю від попередніх видів інтерактивних технологій є те, що у випадку ситуативного навчання завдання виконуються не лише у групах колективно, а й індивідуально. Також результат виконання може бути у кожного різний. Обов'язковою умовою та логічним завершенням даного виду навчання є обговорення, адже саме у цьому випадку найбільше розвивають такі якості особистості як увага, критичне мислення, використання набутих знань та вмінь на практиці.

Проаналізувавши напрацьовані дослідження закордонних вчених, ми дійшли висновку, що у технології ситуативного навчання існує тенденція при якій поступово відмовляються від терміна «гра» (розвага) та вживають поняття «симуляція», «імітація».

Навчання у дискусії є важливим засобом пізнавальної діяльності у процесі навчання, бо дискусія — широке публічне обговорення спірного питання. До таких методів відносять: «Метод ПРЕС», «Обери позицію», «Зміни позицію», «Ток-шоу», «Дебати», «Дискусія круглого столу», іноді «Мозковий штурм». Дискусійний метод навчання дозволяє серед різних варіантів рішень одного й того ж питання вибрати оптимальний [9].

Для майбутніх спеціалістів цей різновид навчання є дуже важливим, тому що саме у дискусії народжуються ідеї, які є найбільш оптимальні, найближчі до істини і є найбільш обдуманими та вірними, оскільки передбачають аналіз різних варіантів

виконання завдань, охоплюють велику кількість думок та результатів.

Ця інтерактивна технологія навчання сприяє розвитку критичного мислення, визначенню та відстоюванню власної думки, вмінню вірно проаналізувавши відповідні техніки, процеси, явища, природу деяких явищ серед усіх варіантів зважити різні позиції та обрати найбільш оптимальний.

При інтерактивному навчанні педагог-андрагог виконує функції помічника, консультанта, фасилітатора. Центральне місце в його діяльності займає не окремий дорослий як індивід, а група взаємодіючих дорослих-учнів, які стимулюють і активізують один одного. При застосуванні інтерактивних технологій сильніше за все діє на інтелектуальну активність дух змагання, суперництва, коли люди колективно шукають істину.

Крім того, діє також такий психологічний феномен, як зараження (не імітація, а саме зараження), і будь-яка висловлена сусідом думка здатна мимоволі викликати власну, аналогічну або близьку до висловленого чи, навпаки, зовсім протилежну. Найбільше повно ці ефекти виявляються в ігрових та тренінгових технологіях навчання [5, с. 38].

Таким чином, ми приходимо до висновку, що інтерактивні технології навчання мають такі ознаки: інноваційність, відкритість, активна форма, нетрадиційність, є різновидом пізнавальної діяльності, є досить результативними в порівнянні із традиційними методами навчання, передбачають рівність та взаємодію педагога та здобувачів на одному рівні.

Розділ 2.

Інтерактивне навчання є одним із сучасних інноваційних напрямків навчання, який має соціально-психологічний аспект. В умовах сьогодення освітній процес має відповідати суспільним потребам, психологічним особливостям і педагогічним закономірностям навчання дорослого індивіда.

При активному процесі навчання суб'єкт навчальної діяльності вступає в діалог з викладачем, бере активну участь у пізнавальному процесі, виконуючи при цьому творчі, пошукові, проблемні завдання.

Як показують дослідження, більшість науковців-практиків центральну фігуру інтерактивних технологій навчання вбачають у людині та її потребах, мотивах, поставлених цілях.

Інші ж натомість концентруються на навколишньому середовищі, природі, що оточує людину, як факторах, що стимулюють учасників навчального процесу.

До таких факторів, зокрема, відносять:

- 1) пізнавальний і професійний інтерес;
- 2) творчий характер навчально-пізнавальної діяльності;
- 3) змагальність;
- 4) ігровий характер проведення занять;
- 5) емоційний вплив вищезгаданих факторів [11].

Джерела активності дорослого пов'язують також з особистістю викладача й засобами його роботи, формами взаємовідносин й взаємодії викладача та студента. При цьому суттєво змінюється роль і місце педагога в освітньому процесі: від транслятора знань і способів діяльності він стає проєктувальником індивідуальної траєкторії інтелектуального і особистісного розвитку тих, кого навчає [11].

Нині все більших обертів набирає модернізація української системи освіти, котра висуває нові вимоги до навчання, його результатів, до підготовки

висококваліфікованих працівників, особливо педагогів, їх професійної мобільності.

В умовах втілення інтерактивних технологій навчання в життя важливою є підготовка висококваліфікованого викладача, щоб підготувати його до втілення інновацій в процесі його навчальної діяльності.

Здатність до оволодіння новими технологіями в професійній сфері, збільшення рівня самостійності та прийняття рішень, мобільність одержаної освіти, адаптованість до нових вимог ринку праці в умовах автоматизації виробничих процесів; оволодіння та використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності – усі ці вимоги сьогодні ставляться до викладача для забезпечення ефективного навчального процесу та підготовки високоякісних спеціалістів.

Досить велике значення має саме яким чином викладач контактує із студентами. Зокрема, проблематичним є низький рівень володіння інформаційними та комп'ютерними технологіями серед педагогів, які замість того, щоб виходити на контакт із студентами в режимі онлайн конференції тощо, просто давали завдання в письмовому вигляді, без перевірки і обговорення найбільших проблем, труднощів, які цікавили майбутніх фахівців. В умовах пандемії існує ризик повернення дистанційного навчання у вищих навчальних закладах. Тому розробка системи «змішаного навчання» поєднання заочної і очної форм та використання інноваційних методів навчання вимагає психологічної готовності педагога та студентів впроваджувати такі форми та методи у власний навчальний процес, враховуючи самостійне засвоєння матеріалу [12; с. 116].

Ученими-дидактами, вчителями-новаторами нині розроблені: шляхи оптимізації навчального процесу (Ю. Бабанський); технологічний процес поетапного формування розумових дій (Н. Тамуріна); основні технологічні прийоми укрупнення дидактичних одиниць засвоєння математичного навчального матеріалу (Г. Ерднієв); інтенсифікація навчання на основі схематичних і знакових моделей навчального матеріалу (В. Шаталов); гуманоособистісна технологія (Ш. Амонашвілі); викладання літератури як предмета, формуючого людину (Є. Ільїн); технологія комунікативного навчання іншомовної культури (Є. Пасов); технологія перспективновипереджувального навчання з використанням опорних схем у процесі коментованого управління (С. Лисенкова); технологія диференціації навчання, що заснована на обов'язкових результатах (В. Фірсов); культуровиховна технологія диференційованого навчання за інтересами (І. Закатова); технологія індивідуалізації навчання (Інге Унт, А. Границька, В. Шадриков); колективне навчання (В. Дяченко); комп'ютерні технології навчання (М. Жалдак, Н. Морзе). Процес технологізації педагогічної діяльності пройшов довготривалий шлях [13, с. 3].

Цікаво, що перші педагоги-технологи були ще в Старовинному Єгипті та Вавілоні [13, с. 4].

Під час проведення «інтерактивного уроку» відбувається взаємодія викладача із майбутніми спеціалістами. Форму організації навчального процесу з використанням інтерактивних технологій в залежності від цілей та поставлених завдань обирає саме викладач, проте далі спілкування та взаємодія проходить на одному рівні, де викладач виступає як фасілітатор, порадник, наставник чи просто спостерігач. Великою перевагою використання таких технологій є те, що педагог має змогу в більшості випадків прогнозувати результати такої діяльності-навчання.

В умовах пандемії та введення карантинного режиму й дистанційного навчання

вже більш необхідним стає навчання з використанням інноваційних методів, комп'ютерних та в тому числі інтерактивних технологій. Проте за умови постійного та виключного використання інтерактивних методів навчання існує загроза втрати сутності самого навчального процесу й перетворення його у гру, змагання та повна відсутність результатів.

Для того щоб вчитель ефективно використовував інтерактивні технології слід:

- поступово використовувати ці технології (ретельно готуючи вправи), поки учні та вчитель звикнуть до них;
- не зловживати, безмірно використовуючи лише ці технології;
- не перетворювати уроки на «ігри заради ігор»;
- давати учням випереджувальні завдання для самостійної підготовки (прочитати, продумати, виконати);
- ретельно планувати й обмірковувати заняття (вивчити і обмірковувати матеріал; мотивувати учнів до вивчення теми, шляхом підбору проблем, цікавих випадків; оголошувати очікувані результати; визначати час на вправи, ролі учасників, питання, оцінювання);
- під час виконання вправ давати учням час на обдумування завдання з метою серйозного виконання;
- на одному занятті використовувати одну, у окремих випадках дві інтерактивних технології;
- після виконання вправ обов'язково проводити ґрунтовне обговорення за підсумками [14].

Технології дистанційного навчання включають поєднання психологопедагогічних та інформаційно-комунікаційних ресурсів, які надають можливість реалізувати доступ до знань, виховання і розвитку особистості в різних умовах, в тому числі і непридатних для традиційних форм навчання. Завдання викладача під час дистанційного навчання – підготувати для студентів інформацію відповідно до навчального плану, узагальнити інформацію підготовлену студентами, доповнити питання, які потребують уточнення, проаналізувати допущені помилки, провести дискусію в режимі онлайн, розробити систему перевірки знань в дистанційному режимі. А завданням нашої держави є створення всіх умов для матеріального забезпечення закладів, студентів, педагогів, запозичення досвіду європейських країн, постійне вдосконалення навчальної освітньої програми в розрізі впровадження дистанційного навчання та професійної підготовки штату досвідчених педагогів [15, С. 290-291].

Професійна позиція викладача в умовах використання інтерактивної стратегії впливає на роль викладача, його педагогічну діяльність – він перестає бути центральною фігурою і лише регулює, організовує навчальний процес, визначає напрям та результат, на який орієнтується. Таким чином, викладач готує необхідні завдання (задачі), визначає та формулює питання для обговорення у групах, встановлює час і здійснює контроль порядку виконання завдань, консультує, приймає участь у обговореннях, допомагає наштовхнути на вірний шлях розв'язання у разі виникнення проблем, вагань чи серйозних затруднень).

Сенс інтерактивного заняття полягає у тім, щоб навчальний процес був організований так, щоб усі були залучені до процесу пізнання, розуміли і висловлювали свою думку, позицію з приводу того, що вони знають і думають. Спільна діяльність викладача та здобувачів у процесі пізнання означає, що кожен

робить власний висновок та засвоює навчальний матеріал таким чином, що відбувається обмін знаннями, практичними навиками, способами діяльності.

Отже, метою викладачів при впровадженні інтерактивного технологій в навчальний процес є: навчити студентів критично мислити, приймати рішення, розв'язувати проблеми, використовувати колективні знання і навика для досягнення найкращих результатів, упорядкувати знання та набути нових практичних умінь, вчити спілкуватися, ставити запитання, представляти різні позиції, навчити досягати компромісу.

Для досягнення поставленої мети, викладач створює ситуації, ставить завдання, в яких студенти безпосередньо визначають і розв'язують відповідні задачі, проблеми, ситуації, практикуми тощо.

Виділимо позитивні результати інтерактивного навчання.

1. Інтерактивні методи навчання дозволяють інтенсифікувати процес розуміння, засвоєння й творчого застосування знань при вирішенні практичних завдань. Ефективність забезпечується за рахунок більш активного включення у процес не тільки одержання, але й безпосереднього використання інтегрованого комплексу знань. Якщо форми й методи інтерактивного навчання застосовуються регулярно, то формуються продуктивні підходи до оволодіння інформацією, зникає страх висловити неправильне припущення і встановлюються довірливі відносини з викладачем.

2. Інтерактивне навчання підвищує мотивацію й залученість до вирішення навчальних проблем, що дає емоційний поштовх до наступної пошукової активності суб'єктів навчання, спонукає їх до конкретних дій. Інтерактивне навчання формує здатність мислити неординарно.

3. Інтерактивне навчання дає досвід встановлення контакту, взаємозалежних ціннісно-змістовних відносин зі світом (культурою, природою), людьми й самим собою – досвід діалогічної пізнавальної діяльності, соціально-моральних комунікативних відносин і самопізнання.

4. Інтерактивна діяльність забезпечує не тільки приріст знань, умінь, навичок, способів діяльності й комунікації, але поняття: «Інтерактивне навчання», «Інтерактивна технологія навчання» для дорослих й є необхідною умовою для становлення й удосконалювання професійної компетентності (компетентність – доведена готовність до дії) через включення учасників освітнього процесу в осмислене переживання індивідуальної й колективної діяльності для нагромадження досвіду, усвідомлення й прийняття цінностей.

5. Оскільки інтерактивне навчання припускає можливість комунікації з викладачем і партнерами по навчанню, співробітництво в процесі пізнавальної й творчої діяльності, то система контролю за засвоєнням знань і способами пізнавальної діяльності, уміннями застосовувати отримані знання, в різних ситуаціях може будуватися на основі оперативного зворотного зв'язку, що робить контроль знань, умінь, навичок перманентним, більш гнучким і гуманним.

6. Одне з призначень інтерактивного навчання – змінювати не тільки досвід і установки учасників, але й навколишню дійсність, тому що найчастіше інтерактивні методи навчання є імітацією інтерактивних видів діяльності, які мають місце в суспільній і державній практиці демократичного суспільства. Дидактична особливість інтерактивного навчання дорослих полягає в тому, що в процесі його реалізації часто спостерігається порушення звичної логіки навчального процесу: не

від засвоєння теорії до практики, а від формування нового досвіду до його теоретичного осмислення через застосування [11].

Динамічна природа інтерактивності підкреслюється зарубіжними вченими Мерилл, Лі, Джонсом, Веллером. Ними висувається вимога щодо взаємної адаптивності одного до іншого, наприклад, того, хто навчається, і технології навчання [5, с. 42].

В умовах пандемії коронавірусу та необхідності створення курсу дистанційного навчання, інтерактивність є однією з важливих умов. Інтерактивність є організованою педагогом взаємодією між тими, хто навчається, та навчальними ресурсами або між тими, хто навчається між собою. Така можливість дистанційного спілкування між студентами дає можливість роботи з навчальними матеріалами та здійснюється на основі використання сучасних інформаційних технологій, зокрема комп'ютерів, що дозволяє мінімізувати ізольованість, та збільшити рівень та якість виконання завдань.

Класифікація інтерактивності за типами для системи дистанційного навчання дуже широка. Виділяють чотири основні типи інтерактивності відповідно до класифікації за ознакою:

- визначення відправника і одержувача повідомлення в процесі навчальної взаємодії: той, хто навчається – той, хто навчається; той, хто навчається – викладач; той, хто навчається – навчальний матеріал; у той, хто навчається, – засоби управління мультимедійними презентаціями;

- той, хто навчається – навчання – взаємодія між тим, хто навчається, змістом та традиційними педагогічними методами (опитування, зворотний зв'язок) [5, с. 43].

Щодо освіти дорослих, то найбільш привабливими є п'ять рівнів інтерактивності, які визначаються зарубіжними вченими, відповідно до використання засобів навчання – специфічних телекомунікаційних засобів, як-то: електронна пошта або асинхронний зв'язок; віддалений доступ; «мозкова атака» у реальному масштабі часу; текстове співробітництво в реальному масштабі часу; мультимедіа в реальному масштабі часу та (або) гіпермедіа-співробітництво (Бонк та Рейнольдс) [5, с. 43].

На нашу думку, для навчання досить ефективним буде виокремлення типів інтерактивності за видами діяльності:

- критичне мислення;
- творче мислення;
- інформаційний пошук;
- спільне використання інформації;
- спільне вирішення проблеми;
- вирішення завдання у формі гри;
- дискусія;
- обговорення результатів.

В залежності від ролі та функцій, які виконує педагог, викладач в процесі реалізації інтерактивного навчання виділяють:

- викладач-організатор;
- викладач-помічник;
- викладач-товариш по навчанню;
- викладач-підтримка.

Таким чином, вищенаведене свідчить, що інтерактивність при впровадженні

дистанційного навчання повинна включати два аспекти – технічний і педагогічний.

Технічний передбачає засоби, методи, що забезпечують взаємодію між тим, хто навчається та викладачем; виключно між тими, хто навчається (та утвореними групами здобувачів); тим, хто навчається та навчальними ресурсами, базою знань.

Педагогічний аспект є сукупністю методів та способів, за допомогою яких здійснюється оцінювання знань, організація та вибір форм взаємодії між здобувачами, вибір ролі, яку виконує викладач в процесі пізнавального процесу з використанням методів інтерактивного навчання, вплив на формування та організацію курсу дистанційного навчання тощо.

Отже, розробка інтерактивних засобів для дистанційного навчання також базується на взаємодії з навчальними ресурсами та міжособистісній взаємодії.

Навчальний процес у XXI столітті вимагає глибокого осмислення стану і перспектив та рівня розвитку сучасної освіти, готовності суспільства та подальшого розуміння того, що навчання теперішнього і майбутнього має орієнтуватися не на передачу й отримання статистичних знань, сухої теорії, а створювати дієвий механізм роботи з інформацією, базою знань, де студенти зможуть отримати власний досвід та навички, які зможуть використати у практиці, роботі та житті.

Висновки

Досить великим кроком стало входження нашої держави в Болонський процес, що призвело до значного кроку у розвитку сфери освіти та суспільства в цілому.

Економічна та продуктивна зайнятість населення напряму залежить від розвитку освіти, тому з кожним роком вимоги до навчальної програми стають все більшими.

Високоякісні, освічені та кваліфіковані спеціалісти потрібні усім, адже здатні ефективно виконувати поставлені завдання та конкурувати на ринку праці.

Зміна цілей, завдань, умов навчання у вищих навчальних закладах, які направлені на вдосконалення освітнього процесу та зміцнення авторитету дипломів та знань, отриманих здобувачами у вищих навчальних закладах нашої держави вимагає впровадження нових педагогічних технологій навчання, зміни становища, запозичення досвіду зарубіжних країн, вдосконалення фінансування та реформування освіти і науки.

Проаналізувавши дослідження вчених в цій сфері ми приходимо до висновку, що використання інтерактивних методів та форм навчання здобувачами під час взаємодії з викладачем призводить до того, що відбувається саме осмислення навчальної діяльності, студенти приходять до відповідних висновків та відповідно краще засвоюють необхідний матеріал.

Власне процес здобуття знань не повинен базуватись на автоматичному читанні матеріалу викладачем. Викладач повинен викликати бажання здобувачів здійснювати розумову діяльність та приймати активну участь у процесі. Отже, особливістю, що вирізняє інтерактивні методи навчання є те, що його використання спонукає до мислення, народження ідей, думок, пошуку істини та найоптимальнішого вирішення поставленого завдання.

Розвиток інновацій у сфері освіти, використання нових методів навчання повинно відбуватись з урахуванням історичних, культурних, наукових особливостей кожної країни.

Сфера освіти і науки потребує постійної модернізації, адже від якісно підготовлених спеціалістів, результатів діяльності їх інтелектуального потенціалу залежатиме економічна, соціальна сфери та добробут українського суспільства в

цілому. Тому, щоб зміцнити авторитет України та зробити її конкурентоспроможною у міжнародному просторі, потрібно доповнити традиційні методи навчання інноваційними, впровадивши інтерактивні технології, де педагог зможе взаємодіяти таким чином, щоб замість прослуховування теоретичного матеріалу, здобувачі самостійно сформуvalи навички та вміння щодо вивчення певних процесів, використання інформації з метою отримання необхідного практичного досвіду.

Список використаних джерел

- [1] Raport dla UNESCO Miedzynarodowej Komisij do spraw Edukacji dla XXI wieku podprzewo dnictwem Jacgues'a Delorsa. Edukacja jest w niej ukryty skarb (fragment pochodzi z jedynej dostępczej polskojęzycznej wersji Raportu, wydanej przez Stowarzyszenie Oświatowców Polskich, Warszawa, 1998 r.). URL: https://www.unesco.pl/fileadmin/user_upload/pdf/4_Filary_Raport_Delorsa.pdf
- [2] Біліченко С. П. Якість вищої освіти в Україні – наближення до Європейських стандартів. *Проблеми та перспективи розвитку національних економік в сучасних умовах* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. Збірник наукових праць. Тернопіль : Крок. 2013. С. 55-57.
- [3] Варналій З. С. Роль економіки знань у розвитку національної інноваційної системи. *Наука и бизнес. Экономика знаний. I междун. научн.-практ. Форум* : тезиси докладов форума. Днепропетровск, 2015. С. 60-65.
- [4] Лавриненко Л. М. Інноваційно-креативний потенціал – основа наукоємної економіки. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2012. № 5-1. С. 158-164.
- [5] Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих : навчально-методичний посібник НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. Київ : ВД «ЕКМО», 2011. 324 с.
- [6] Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : науково-методичний посібник / за ред. О. І. Пометун. Київ : А.С.К., 2004. 192 с.
- [7] Пометун О. І., Пироженко Л. В. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід : метод. посіб. / уклад. : О. Пометун, Л. Пироженко. Київ : АПН, 2002. 135 с.
- [8] Вікіпедія – вільна енциклопедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B5_%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F
- [9] Інтерактивні методи навчання. URL: <https://artlegostudio.lviv.ua/interaktyvni-metody-navchannya/>
- [10] Кожухар О.О. Технології ситуативного моделювання на заняттях іноземної мови як засіб розвитку творчих здібностей студентів: шістнадцята всеукр. практи.-пізнав. інтернет-конф., Кривий Ріг, 2020. URL: <http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/46-shistnadtsyata-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/327-tekhnologiji-situativnogo-modelyuvannya-na-zanyattyakh-inozemnoji-movi-yak-zasib-rozvitku-tvorchikh-zdibnostej-studentiv>
- [11] Власенко О. М. Управління процесом формування моральних цінностей у майбутніх учителів засобами моделювання педагогічних ситуацій. Професійна педагогічна освіта: інноваційні технології та методики : монографія / за ред. О. А.

- Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/13362/2/%D0%92%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9E.pdf>
- [12] Марчук Н. А. Особливості формування професійної компетенції майбутніх фахівців в умовах дистанційного навчання : матеріали IV міжнародної науково-методичної конференції, 2 жовтня 2020 р., Тернопіль, 2020. С. 115-117. URL: <http://188.190.33.55:7980/jspui/handle/123456789/7766>
- [13] Інтерактивні технології навчання, їх сутність і класифікація. Матеріали лекцій. URL: http://ito.vspu.net/ENK/ped_tehnologii_v_oscvitnomu_pro/lektshuras/Lek_6.pdf
- [14] Інтерактивні технології навчання. Презентація. URL: https://vpu17.dp.ua/upload/iblock/b63/09_interaktiv.pdf
- [15] Марчук Н. А. Проблеми впровадження дистанційного навчання в освітньому процесі вищих навчальних закладів : матеріали всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. молодих вчених і здобувачів вищої освіти, Кам'янець-Подільський, 2020. С. 287-291. URL: <http://188.190.33.55:7980/jspui/handle/123456789/8058>